

Guía Docente				
Datos Identificativos			2022/23	
Asignatura (*)	Intervención psicopedagóxica nos trastornos do desenvolvemento	Código	652511213	
Titulación	Mestrado Universitario en Psicopedagogía			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Psicoloxía			
Coordinación	López Castro, Leticia	Correo electrónico	leticia.lopezc@col.udc.es	
Profesorado	López Castro, Leticia	Correo electrónico	leticia.lopezc@col.udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia pretende profundizar no coñecemento e a comprensión dos trastornos do desenvolvemento, co obxectivo de que o alumnado adquira as competencias psicopedagógicas axeitadas para a avaliación e a intervención.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Planificar programas, proxectos e servizos de intervención para a mellora dos membros da comunidade educativa, aplicables a diferentes contextos e grupo destinatario.
A2	Ser capaz de asesorar centros, profesionais, familias e institucións co fin de axudar a resolver problemas educativos e promover a innovación
A3	Capacidade para considerar as múltiples variables intrapersoais, interpersoais e contextuais que inciden no proceso de ensino-aprendizaxe e para avaliar e intervir na mellora dos recursos motivacionais.
A4	Capacidade para coordinar, facilitar e impulsar a utilización de medios e recursos didácticos e multimedia favorecedores de atención á diversidade
A5	Planificar a intervención educativa en diferentes contextos, identificando e interpretando as dificultades e trastornos que poidan xurdir no proceso de ensino-aprendizaxe.
A6	Dominar o marco lexislativo que regula o funcionamento das diversas institucións e adoptar un marco teórico de referencia que ampare os criterios de selección dos diferentes instrumentos e estratexias de diagnóstico, intervención e avaliación.
A7	Potenciar a xustiza curricular mediante o uso de estratexias didácticas respectuosas coa diversidade social, cultural e ambiental, analizando criticamente a experiencia histórica de exclusión educativa, e elaborando as adaptacións do currículo que garantan unha perspectiva inclusiva da educación
A8	Deseñar, implementar e avaliar prácticas educativas, programas e servizos que dean resposta ás necesidades das persoas, organizacións e colectivos específicos, promovendo a presenza, participación e éxito de todo o alumnado en contornos educativos e sociolaborais.
A9	Desenvolver estratexias, técnicas e recursos para a prevención, detección e avaliación de necesidades específicas de atención educativa
A10	Fomentar a investigación-acción para mellorar as prácticas educativas e profesionais favorecendo o traballo cooperativo
A11	Redactar, presentar, defender informes e outros documentos básicos que contribúan a unha óptima comunicación en contextos multidisciplinares
A12	Comprender a necesidade de incorporar o enfoque de xénero e deseñar propostas de orientación profesional que integren esta dimensión
A13	Ser capaz de deseñar, desenvolver e avaliar procesos de investigación educativa, utilizando os métodos máis apropiados á natureza do problema, á finalidade da investigación e os criterios científicos máis adecuados, con especial énfase nos procesos de investigación na aula
A14	Coñecer as necesidades formativas básicas nos diferentes contextos escolares e sociolaborais, poñendo especial atención naquelas competencias que favorezan o traballo en contornos multiculturais

A15	Coñecer e valorar as competencias que buscan o desenvolvemento do potencial individual, os procedementos que se utilizan para a súa concreción práctica, o contido e nivel de cualificación, así como a necesidade da educación ao longo da vida
A16	Coñecer os principios básicos do comportamento, as súas alteracións, e colaborar no deseño de programas de promoción da saúde
B1	Capacidade de creatividade e innovación
B2	Aprender a aprender
B3	Capacidade de resolución de problemas
B4	Capacidade de aplicar coñecementos na práctica psicopedagóxica
B5	Capacidade para expoñer as ideas elaboradas, de forma oral e escrita
B6	Traballar de forma autónoma e con iniciativa
B10	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B12	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
Coñecer as características diferenciais dos Trastornos do desenvolvemento, factores e causas dos mesmos B2 T4 Recoñecer os niveis de explicación acerca dos trastornos e as áreas implicadas desde un punto de vista actual e actualizado B4T6 Ser capaz de desenvolver estratexias e apoios adecuados para cada persoa acordes ás súas necesidades así como plantexar a súa mellora e estimulación continua T3 B2 Desenvolver programas persoais adaptados aos entornos e circunstancias de vida de cada unha das persoas así como promover situacións de vida ricas e estimulantes para o seu desenvolvemento e aprendizaxe B4 T4 Investigar na acción e utilizar documentos rigurosos e científicos con respecto á avaliación e intervención en trastornos do desenvolvemento Actuar de forma autónoma e responsable coas persoas obxecto de axuda establecendo vínculos que reforcen a súa capacidade así como determinen a súa mellora aprendizaxe e desenvolvemento B2 T3 Procurar a formación continuada e actual así como desenvolver estratexias continuadas de mellora profesional que redunden nas boas prácticas e na calidade de atención e servizo B4T4	AP1		BM1
	AP2		BM2
	AP3		BM3
	AP4		BM4
	AP5		BM5
	AP6		BM6
	AP7		BM10
	AP8		BM12
	AP9		
	AP10		
	AP11		
	AP12		
	AP13		
	AP14		
	AP15		
	AP16		

Contidos	
Temas	Subtemas

1. Factores e características do desenvolvemento humano: implicacións actuais e contemporáneas: principais riscos diferenciais do desenvolvemento humano.	1.1. Definicións de partida
2. Concepto e niveis de explicación dos Trastornos do Desenvolvemento, características, factores desencadenantes, tipoloxía e investigacións contemporáneas así como clasificación internacional.	1.2. Factores e características do desenvolvemento humano
3. A investigación actual e principais hipóteses de traballo acerca da casuística e afectación nas persoas con Trastornos do Desenvolvemento.	1.3. Áreas de intervención psicopedagóxica
4. O nivel de explicación psicolóxica dos Trastornos do Desenvolvemento. Tipos de características dos trastornos, niveis de incidencia.	1.4. Contextos de intervención psicopedagóxica
5. A intervención psicopedagóxica nos Trastornos do Desenvolvemento: Paradigma e Principios contemporáneos.	2.1. Características
	2.2. Factores desencadenantes
	2.3. Tipoloxía
	2.4. Clasificacións internacionais dos Trastornos do Desenvolvemento (CIE-11 e DSM-5)
	3.1. Investigación actual sobre a casuística
	3.2. Hipóteses de traballo sobre a afectación das persoas con Trastornos do Desenvolvemento
	4.1. Trastorno do desenvolvemento intelectual
	4.2. Trastorno do desenvolvemento da linguaxe
	4.3. Trastorno do espectro autista
	4.4. Trastorno da aprendizaxe (lectura, escritura e cálculo)
	4.5. Trastorno do desenvolvemento da coordinación motora
	4.6. Trastorno por hiperactividade con déficit de atención
	5.1 Clasificación dos modelos xerais de intervención psicopedagóxica
	5.2. Modelos básicos de intervención (modelo clínico, modelo de consulta, modelo de programas)
	5.3. Metodoloxía dos modelos teóricos (conductual, cognitivo, constructivista, sistémico, psicoanalista e humanista)
	5.4. Modelos organizativos
	5.5. Modelos mixtos

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Presentación oral	A2 A3 A1 A13 B1 B2 B3 B6	2	6	8
Estudo de casos	A4 A5 A6 A7 A8 A14 B4 B10	4	4	8
Aprendizaxe colaborativa	A12 A15	6	12	18
Análise de fontes documentais	A3 A4 A10 A13 B12	2	8	10
Actividades iniciais	B4 B5	1.5	0	1.5
Discusión dirixida	A5 A9 A14 A16 B5	3	6	9
Portafolios do alumno	A2 A3 A1 A5 A7 A8 A15 A16 B1 B5 B6	3	15	18
Traballos tutelados	A2 A3 A1 A8 A9 B1 B3 B4 B5	4	16	20
Resumo	A3 A1 A9 B1	2	8	10
Atención personalizada		10	0	10
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Presentación oral	Exporanse de forma oral en pequeno grupo algúns dos contidos traballados durante o curso.
Estudo de casos	Analizaranse casos ficticios o máis achegados á realidade pretendendo a súa avaliación e intervención.

Aprendizaxe colaborativa	Será fundamental aprender a colaborar así como as prácticas de debate e análise conxunta co obxecto de acadar a aprendizaxe colaborativa
Análise de fontes documentais	O profesor proporá a análise de diversas fontes documentais (lecturas, vídeos, programas, etc.) relacionadas cos trastornos do desenvolvemento
Actividades iniciais	Realizarase unha dinámica de grupo para coñecer mellor as competencias, coñecementos e intereses do alumnado
Discusión dirixida	Técnica de dinámica de grupos na que os membros dun grupo discuten de forma libre, informal e espontánea sobre un tema, aínda que poden estar coordinados por un moderador. Debateranse temas de interese para a materia.
Portafolios do alumno	É un cartafol ou arquivador ordenado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que contén os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno nun período de tempo, cos comentarios e cualificacións asignadas polo profesor, o que permite visualizar o progreso do alumno. O portafolio ou cartafol inclúe todo o que fai o alumno, como: apuntamentos ou notas de clases, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenvolvemento, comentarios de notas, resumos, probas escritas, autoavaliacións, tarefas desenvolvidas, comentarios de progreso do alumno realizado polo profesor, etc.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe do ?como facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-tutor.
Resumo	Consiste nunha síntese dos principais contidos traballados. É un recurso óptimo para facilitar a comprensión do texto e a concentración persoal sobre o material obxecto de estudo. É tamén unha axuda importante para o repaso e a preparación de exames.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Portafolios do alumno Traballos tutelados Presentación oral	O alumnado poderá plantexar as súas dúbidas e dificultades tanto na clase como nas titorías

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	A2 A3 A1 A5 A7 A8 A15 A16 B1 B5 B6	Cada portafolio conterá unha serie de resumos e estudos de caso, así como as notas das actividades de clase.	40
Discusión dirixida	A5 A9 A14 A16 B5	Valorarase a participación activa nas presentacións e nas actividades interactivas de clase.	10
Traballos tutelados	A2 A3 A1 A8 A9 B1 B3 B4 B5	O alumnado fará un plan de intervención psicopedagóxica en grupo pequeno, que será presentado en clase.	25
Presentación oral	A2 A3 A1 A13 B1 B2 B3 B6	Realizarase a presentación da estratexia de intervención psicopedagóxica que abarcará 3-4 tipos de trastornos distintos. A presentación realizarase en grupo pequeno e cada persoa terá que demostrar coñecementos do plan completo de intervención.	15
Aprendizaxe colaborativa	A12 A15	Analizarase e avaliarase a capacidade e interese na aprendizaxe conxunta e do traballo en grupo.	10

Observacións avaliación

Modalidade A

Alumnado con dedicación completa: asistencia/participación nas actividades de clase igual ou superior ao 80%: a) Elaboración e presentación dos traballos tutelados (40%). Os traballos realizados recompílanse nun dossier que será entregado ao profesor na data indicada por este.

b) Portafolio do alumno. O portafolio será entregado ao profesor na data indicada por este (40 %).

c) Puntuarase a participación nas presentacións grupais de clase e nas discusións dirixidas (20 %). OPCIÓN B. Primeira convocatoria Alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, segundo establece a "Norma que regula ou réxime de dedicación ao estudo e a permanencia e a progresión dús estudantes de grao e mestrado universitario na Universidade daCoruña" (aprobada en Consello de Goberno do 28 de xuño do 2016):a) Proba escrita para cubrir os contidos teóricos da materia (60 %)b) Portafolio do alumno. O portafolio será entregado ao profesor na data indicada por este (40%). OBSERVACIÓNS ADICIONAIS: 1. Para superar a materia é necesario obter unha puntuación do 50% do peso de cada unha das partes obxecto de avaliación. 2. A convocatoria de xullo estará sometida aos mesmos criterios que a convocatoria de maio. 3. Segundo establecen as "Normas de avaliación, revisión e reclamación dás cualificacións dús estudos de grao e mestrado universitario" (aprobada o 19/12/2013 e modificada o 30/04/2014) no Art. 21.2: Considerarase como ?Non presentado? (NP) a aquel estudante que, estando matriculado na materia, non concorra ás distintas actividades de avaliación que se establecen para o curso académico.

Así, será cualificado como ?Non presentado? cando: a) Non complete o proceso de avaliación continua, nas condicións que figure na guía docente, b) Non se presente á proba do período oficial de avaliación.

Fontes de información

Bibliografía básica	Asociación Americana de Psiquiatría (APA, 2014). Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales (DSM-5) 5ª Ed. Editorial Médica Panamericana. Barker, C., Pistrang, N. y Elliot, R. (2002). Research methods in clinical and counseling psychology. Chichester, England: John Wiley & Sons. Baron, J. B. E., & Sternberg, R. J. (1987). Teaching thinking skills: Theory and practice. WH Freeman/Times Books/Henry Holt & Co. Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. American psychologist, 34 (10), 844. Bisquerra, A. R. y Álvarez, G. M. (2010). Concepto de orientación e intervención psicopedagógica. En R. Bisquerra (Coord.) Modelos de orientación e intervención psicopedagógica (8ª edición), pp. 9-22. Wolters Kluwer España. Bisquerra, A. R. y Oliveros, M. V. L. (2010). XXV Contextos de intervención. En R. Bisquerra (Coord.) Modelos de orientación e intervención psicopedagógica (8ª edición), pp. 377-390. Wolters Kluwer España. S. A. Casalta, C. H. y Becerra, J. (1981). Modificación de conducta. Tácticas de observación e intervención. Universidad Central de Venezuela. Castejón, J. L., Lozano, B. M. y Veas, A. (2017). Teorías conductistas del aprendizaje. En J. L. Castejón y L. Navas (Eds.), Aprendizaje, desarrollo y disfunciones para el profesorado de Educación Secundaria (pp. 51-84). Editorial Club Universitario. Cidad, M. E. (1997). Modificación de conducta en el aula e integración escolar. Impresos y revistas. S. A. Cronin, M. y Patton, J. (1993). LifeSkills Instruction for All Students with Special Needs. A Practical Guide for Integrating Real-Life Content into the Curriculum. PRO-CD Inc. Ellis, A. (1980). Psychotherapy and atheistic values. Journal of individual psychology, 13 (1), 1-14. Freud, S. (1996). Obras completas. Amorrortu. García, J. N. (2005). Intervención psicopedagógica en los trastornos del desarrollo. Ed. Pirámide. Gardner, H. (2005). Inteligencias múltiples. Paidós. González, M. (2000). Campos de trabajo del Psicopedagogo. Análisis y reflexión. En F. Márquez y M. Guzmán, La psicopedagogía y sus ámbitos (43-62). Hergué. Gracia, M., Tercero, M. R., y Labián, B. (2017). Atención a las unidades de convivencia. Síntesis. Henao, L. G. C., Ramírez, N., L. A. y Ramírez, P. C. (2006). Qué es la intervención psicopedagógica: definición, principios y componentes. AGO.USB, 6 (2), 147-315. https://bit.ly/3ucaMZDHernández F. A. (2009). Fundamentos de intervención psicopedagógica. PubliCan, ediciones de la Universidad de Cantabria. Méndez, I. y Cerezo, F. (2010). Test Bull-s: programa informático de evaluación de la agresividad entre escolares. En Arnaiz, P.; Hurtado, M. A. D. y Soto, F. J. (Coords.) 25 Años de Integración Escolar en España: Tecnología e Inclusión en el ámbito educativo, laboral y comunitario. Consejería de Educación, Formación y Empleo. Morral, G. P. (2019). Compendio de 14 perfiles de pedagogo/a y psicopedagogo/a en el marco social. Seu del Col·legi de Pedagogia a Barcelona. Olivares, J. y Méndez, F. X. (2013). Técnicas de modificación de conducta (6ª ed.). Editorial Biblioteca Nueva. S. L. Organización Mundial de la Salud. (2022). CIE-11 para estadísticas de mortalidad y morbilidad. Organización Mundial de la Salud. Pelechano, V., & Báguena, M. J. (1979). La escala ESE-2 de hábitos perturbadores de socialización en ambientes escolares. Análisis y Modificación de Conducta, 5 (8). http://dx.doi.org/10.33776/amc.v5i8.1498 Piaget, J. (1980). Teoría del desarrollo cognitivo de Piaget. Creative Commons Attribution-Share Alike, 3, 1-13. Sacristán, R. J. y Párraga, P. J. (1982). Técnicas de modificación de conducta. Aplicaciones a la psicopatología infanto-juvenil y a la educación especial. Universidad Secretariado de Publicaciones. Vallés, A. A. (1988). Modificación de la conducta problemática del alumno, técnicas y programas. Marfil. Vygotsky, L. S. (1978). The development of higher forms of attention in childhood. Soviet Psychology, 18 (1), 67-115. Vygotsky, L. S. (1979). Desarrollo de los procesos psicológicos superiores. Barcelona: Grijalbo.
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías